

Noot 1 (zie blz. 2139)

BIJVOEGSEL

Schriftelijke antwoorden van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mede namens de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, op vragen, gesteld in de eerste termijn van de behandeling van de begroting van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer voor 1996 (24 400–XI).

Ruimtelijke ordening

Vraag van het lid **Assen** (CDA): Onderschrijft de regering de contourenbenadering, waarmee ruimte kan worden geboden aan de eigen ontwikkeling van kleine en grote kernen. Het gaat niet om het exacte aantal te bouwen woningen, maar om het behoud en het versterken van de kwaliteit van de open ruimte!

In het contourenbeleid van de regering staat voorop dat in de restrictieve gebieden geen verdere uitbreiding meer plaatsvindt van het stedelijk ruimtebeslag. Gekozen is voor het middel "bebouwingscontouren" om de grenzen hiervoor zo helder mogelijk te laten zijn. Met de GS'en van de Randstadprovincies is bijvoorbeeld afgesproken (Afsprakenkader restrictief beleid GH, nov. 1993) dat op basis van de resterende bouw mogelijkheden voor wonen en werken in het Groene Hart (in de streekplannen) bijbehorende contouren zouden worden getrokken. Deze contouren geven duidelijkheid over waar niet meer gebouwd kan worden (buiten de contouren) en biedt gemeenten de ruimte om binnen de contouren tot zorgvuldig planologisch beheer te komen.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Volgt Brabant een andere dan de Vinex-lijn? Kan onze nu al meest automobiele provincie zich hieraan onttrekken?

De door de heer Jeekel aangehaalde opmerking van de gedeputeerde RO moet in het volgende licht worden gezien. Noord-Brabant steunt het Vinex-beleid "eerst bouwen in de stad, dan aan de stad en vervolgens op bepaalde afstand". Tot op heden

groeide de woningvoorraad in plattelandskernen sneller dan in de grote steden. Noord-Brabant probeert deze trend om te buigen en een eerlijke stap is dat de groei van de steden gelijk op gaat lopen met de groei in de plattelandskernen. Duidelijk zal zijn dat de trends verder moeten worden omgebogen. De groei zal in de plattelandskernen en zeker in de Vinex-restrictieve gebieden in Noord-Brabant aanzienlijk moeten worden teruggedrongen zoals ook in het streekplan als beleid is geformuleerd.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (groep-Nijpels): Is het niet van belang om bijvoorbeeld het ruimtelijke beleid te toetsen op de uitwerking voor ouderen?

Ja. Met de woonwensen van ouderen wordt in de eerste plaats rekening gehouden door gemeenten en marktpartijen die woongebieden ontwikkelen. Bij de verkenning van het toekomstige ruimtelijke beleid voor de periode na 2010 (nota VRP) zal ook door het rijk aandacht worden besteed aan de veranderingen in de groep ouderen.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Hoe zijn de tijdschema's van BiZa en de RPC-meningvorming aan elkaar gekoppeld?

Het project «Grote steden beleid» van BiZa richt zich op het aanpakken van acute problemen, terwijl de RPC-studie zich richt op het zoeken naar structurele oplossingen op lange termijn. BiZa neemt deel aan de werkgroep die de RPC-rapportage voorbereidt. Daardoor kan zododig eerder dan in 1997 tussentijds gebruik worden gemaakt van resultaten van de RPC-studie.

Vraag van het lid **Augusteijn Esser** (D66): Uitvoering afspraken voor 1000 mwatt windenergie op korte termijn levert problemen op bij bestemmingsplannen buitengebied. Kan de Nimby-wet uitkomst bieden, zodanig dat de realisatie versneld ter hand kan worden genomen?

Ter uitvoering van de doelstellingen uit het Structuurschema Elektriciteitsvoorziening hebben de provincies het voortouw bij het selecteren van lokaties voor windenergie. Zodra de provincies deze lokatie hebben geselecteerd, kunnen zij ervoor zorgen dat deze keuzen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen. Hiertoe kunnen de colleges van Gedeputeerde Staten gebruik maken van alle mogelijkheden die de Wet op de Ruimtelijke Ordening hun biedt, inclusief de aangepaste interventie-instrumenten, zoals geïntroduceerd bij de Nimby-wet.

Vraag van het lid **Middelkoop** (GPV): Wat is de reactie van bewindslieden op het rapport "Stedelijke Knooppunten 2; Evaluatie markteffecten en doorwerking bij provincies" en overwegen zij ook een beperking van het aantal stedelijke knooppunten?

Dit onderzoek naar de mening van provincies van marktpartijen maakt deel uit van de voorbereiding van de Voortgangsrapportage Stedelijke knooppunten, die ik de Tweede Kamer begin volgend jaar zal toezenden. Ik dat kader ± ook in relatie tot andere informatie ± zal ik reageren op de conclusies van het rapport. Ik overweeg overigens niet om het aantal knooppunten ter discussie te stellen.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (groep-Nijpels): Is het niet tijd de Betuweroute te heroverwegen met het oog op ondergrondse aanleg?

Het kabinet heeft dit voorjaar naar aanleiding van het rapport van de Commissie-Hermans de conclusie getrokken dat voor de aanleg van de Betuweroute geen betaalbare alternatieve oplossingen bestaan en de kwaliteit van het ontwerp verantwoord en evenwichtig is. Het kabinetsstandpunt is vervolgens grondig besproken in het Parlement, hetgeen tot verdere optimalisatie van het ontwerp heeft geleid (o.a.

ondertunneling Pannerdens Kanaal). Daarmee is de Betuweroute in de fase van uitwerking en uitvoering terechtgekomen.

Vraag van het lid **Verbugt** (VVD): Er ligt nu een plan voor de nadere uitwerking Brabant/Limburg dat kan rekenen op een breed draagvlak. Hoe gaat het kabinet hiermee om en kunnen we verwachten dat er in het begrotingsjaar beleidsruimte beschikbaar wordt gesteld om de plannen uit te voeren?

Het plan van aanpak voor NUBL is nagenoeg gereed. Het voortouw voor de uitvoering ligt bij de provincie. Het rijk zal een bijdrage leveren aan de uitvoering van het programma. Over de omvang van de rijksbedragen zal in januari 1996 worden beslist.

Vraag van het lid **Hendriks**: Heeft de minister extra geld nodig voor de financiering van studies voor de voorbereiding van de Vijfde Nota en moet daartoe niet geld overgeheveld worden van onderzoek milieubeleid naar ruimtelijke ordening?

De voorbereidingskosten voor de Verkenning Ruimtelijke Perspectieven kunnen gedekt worden door het reguliere onderzoek- en planvormingsbudget van de Rijksplanologische Dienst. Ik acht daarom een overheveling ten bedrage van 10 miljoen gulden van onderzoeksgelden voor het milieubeleid niet noodzakelijk.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Verbreding van de aandacht van het platform voor architectuurbeleid naar de ruimtelijke kwaliteit van stedenbouw en landschap moet worden nagestreefd.

In de brief over ruimtelijke kwaliteit van 17 oktober jl. heb ik aangekondigd dat een terreinverkenning naar de stedenbouwkundige discipline gemaakt zal worden in 1996. Het platform voor architectuurbeleid zal in haar eerstvolgende vergadering in december in overleg treden met de Bond voor Nederlandse Stedenbouwkundigen om nadere afspraken te maken over de uitvoering van de terreinverkenning stedenbouw.

Milieubeheer

Vraag van het lid **Lansink** (CDA): Of vergroening moet van het fiscale stelsel in Europees verband.

Bij de onderwerpen die bij de vergroening voor het belastingstelsel aan de orde zijn, is in het algemeen een afstemming binnen Europa indirect aan de orde. De ingestelde werkgroep richt zich met name op de mogelijkheden om in Nederland aanpassingen en verschuivingen in het belastingstelsel aan te brengen ten gunste van het milieu. Voor de beoordeling van die mogelijkheden zijn de lasten en de invloed daarvan op de concurrentiepositie van betrokken economische sectoren wel belangrijke aspecten. Rekening moet voorts worden gehouden met de regels van de EU op dit gebied.

Vraag van het lid **Lansink** (CDA): Welke positie wil VROM innemen met betrekking tot verdergaande energiebesparing, duurzame energiebronnen en kernenergie.

In de brief het CO₂-beleid, die kort geleden is besproken met de leden van de vaste kamercommissie van EZ en VROM, zijn aanvullende energiemaatregelen, waaronder bijstook van biomassa, aangekondigd. Duurzame energie zal flink worden opgepakt in de Energienota, die eind dit jaar door de minister van EZ aan de Kamer zal worden gezonden en waarin de hoofdlijnen van het energiebeleid voor de periode na 2000 worden geschetst. In deze kabinetsperiode zal het standpunt ten aanzien van kernenergie niet worden heroverwogen.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Hoe denkt de minister over de versterking van het Europese Milieu-agentschap door als taak toe te voegen: het lagen van "fact finding missions"?

Zoals door mevrouw Dijksma gesteld, is het Agentschap inderdaad pas dit jaar op gang gekomen. Reeds eind dit jaar had volgens de regels besloten moeten worden over een uitbreiding van de taken van het Agentschap - naast de huidige op informatiegebied. In de Raad van Ministers, maar dit moet nog worden overlegd met het Europese Parlement, is er consensus

om de besluitvorming over de uitbreiding van taken twee jaar uit te stellen. Het heeft immers weinig zin om over een uitbreiding te spreken als het Agentschap nog volop doende is haar huidige taken waar te maken.

Met welke taken het Agentschap verder aan de slag moet is dus pas over ca. 1,5 jaar aan de orde. Het idee om "fact finding missions" toe te voegen is zeker interessant en ik zal dit te zijner tijd betrekken bij de voorbereidingen.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Mevrouw Dijksma vraagt zich af of de Nederlandse voorbereiding voor de ICG in de richting gaat van een verdere versterking van de "duurzaamheid" in het Verdrag van Maastricht?

Door de Europese Top van Cannes, juni jl., is milieu expliciet op de agenda van de IGC gekomen. De Nederlandse regering bereidt hiervoor thans haar standpunt voor en de Kamer zal hierover spoedig nader worden ingelicht. Ik verwacht dat het de door u gewenste richting opgaat.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Mevrouw Dijksma vraagt of de ingewikkelde milieuprocedures in het Verdrag niet worden teruggebracht tot de Aan procedure: meerderheidsbesluitvorming, gekoppeld aan de co-decisie? Een doordacht initiatief wordt gewenst.

Zoals in de vierde IGC-nota aan de Kamer is aangegeven is de Nederlandse regering in het algemeen voorstander van heldere en simpele besluitvormingsprocedures. Dit geldt dus ook voor milieu. De huidige samenwerkingsprocedure zou dan ook vervangen moeten worden door de co-decisie procedure met het Europese Parlement. Of het unanimititeitsvereiste voor milieu-maatregelen met een zware component aan bijvoorbeeld fiscaliteit en ruimtelijke ordening moet worden verlaten, wordt op dit moment door de regering nader bekeken. Ook hierover zal de Kamer nader worden geïnformeerd.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Tevens vraagt zij of een verdrag gericht op duurzame ontwikkeling kan worden gesloten met een Oost Europees land.

Gedachte is interessant. Huidige verdragen richten zich immers op landen die ver weg liggen. Ik ben voorstander van een geleidelijke ontwikkeling van dit nieuwe instrument. De verdragen met Benin, Bhutan en Costa Rica liggen nu bij de Eerste Kamer. De uitvoering kan na ratificatie krachtig ter hand worden genomen. Daarmee zullen we eerst praktische ervaring moeten opdoen. Daarna zal het kabinet zich beraden op uitbreiding naar andere landen.

Vraag van het lid **Crone** (PvdA): Heeft de minister al aangegeven of er al ruimte is gevonden om de fiscale stimulering van de zuinige auto, zoals voorgesteld door de werkgroep Van der Vaart, snel uit te voeren?

Het rapport van de werkgroep vergroening van het fiscale stelsel is aangeboden aan de Staatssecretaris van Financiën en een wetsvoorstel is thans in voorbereiding. In dat kader komt ook de dekking aan de orde.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Export van tweedehands koelkasten naar onder andere Afrika. Mevrouw Dijksma vroeg zich af of er mogelijkheden zijn om deze export tegen te gaan of te zorgen dat exportproducten CFK-vrij zijn.

Recentelijk hebben de kamerleden Te Veldhuis en Van der Stoep een aantal vergelijkbare vragen gesteld (12 oktober, kenmerk 2959601110). Mijn collega van Ontwikkelingssamenwerking en ik zijn op dit moment bezig met het beantwoorden van deze vragen. De beantwoording zal nog in november plaatsvinden. Voor de beantwoording van uw vraag wil ik daar naar verwijzen.

Vraag van het lid **Dijksma** (PvdA): Mevrouw Dijksma vraagt welke wegen de regering bewandelt om het afvalbegrippenkader te harmoniseren.

± De Nederlandse wetgeving kent geen begrippen als "secundaire grondstoffen", "secundaire afval", "reststoffen" etc. Er wordt alleen onderscheid gemaakt tussen producten en afval.

± De definitie van het begrip afval is voor meer dan één uitleg vatbaar. Thans is een AMvB in voorbereiding

waarmee dit onderscheid zal worden verhelderd.

± Nederland participeert in internationaal overleg hierover en streeft naar harmonisatie van de gebruikte begrippen.

Vraag van het lid **Crone** (PvdA): De heer Crone vraagt hoe het staat met een experiment rond het waterspoor in de provincie Groningen en met de vergroening van het fiscale stelsel als het gaat om de levering van water.

a. Naar aanleiding van het indertijd door deze provincie ingediende verzoek tot wijziging van de WVO omwille van het houden van een proef met het waterspoor, is in augustus 1993 een reactie gestuurd door de minister van V&W, mede namens mij, waarin criteria waren geformuleerd waaraan een proef met het waterspoor zou moeten voldoen. De provincie Groningen heeft bij brief van november 1993 aangegeven dat zij niet aan de gestelde criteria kan voldoen. Er is niet gebleken dat de provincie Groningen daar inmiddels andere gedachten over heeft. Dezerzijds bestaat echter de bereidheid om samen met de provincie Groningen de mogelijkheid te onderzoeken of er alsnog tot een proef zou kunnen worden gekomen die voldoet aan de gestelde criteria, mits daar vanuit de provincie nog belangstelling voor bestaat.

b. Op het punt van invoering van het smalle waterspoor (waarbij alleen de koppeling rioleringsheffing-drinkwaterverbruik wordt gemaakt) is er wel enige voortgang en wordt het perspectief op succes gunstiger ingeschat. Enkele tientallen gemeenten kennen nu een dergelijk systeem en het aantal is langzaam groeiende. Ter verdere stimulering van het smalle waterspoor zal door VROM het initiatief worden genomen om te komen tot een leidraad smal waterspoor, waarmee met behulp van geïdentificeerde praktijkervaringen ondersteuning gegeven kan worden aan gemeenten en waterleidingbedrijven die tot invoering van dit spoor zouden willen overgaan.

c. Zoals de heer Crone al aangeeft, kan de advisering van de Werkgroep vergroening van het fiscale stelsel in dit verband wellicht een bijdrage leveren. Ik wacht deze advisering, die

is voorzien voor begin 1996, dan ook met belangstelling af.

Vraag van het leden **Dijksma** (PvdA) en **Van Middelkoop** (GPV): Naar de subsidiëring van de EPCEM.

Het ministerie van VROM subsidieert het EPCEM reeds vanaf 1992. Deelnemers aan deze cursus komen uit verschillende Oost- als West-europese landen, en hebben veelal een hoge waardering voor de cursus. Echter, juist de diverse achtergrond van de deelnemers heeft ertoe geleid dat ook de huidige financiering van de cursus niet uit één budget afkomstig kan zijn.

Vier jaar geleden was nog sprake van één faciliteit voor beleid gericht op samenwerking met Midden- en Oost-Europa. De financiering van de EPCEM-cursus kon daaronder vallen voor wat betreft de deelname uit landen in Midden- en Oost-Europa. Na de instelling van het huidige Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) en Maatschappelijke Transformatie (MATRA) viel EPCEM als het ware tussen wal en schip. De huidige financiering geschiedt ook door mijn collega's van OCW en BZ.

De bijdrage van mijn departement is vooral bedoeld om de opleiding op te zetten, waarna zij zelfstandig zou kunnen worden voortgezet.

Bovendien is mijn beleid richting HBO/WO erop gericht het accent te verleggen van subsidiëring van "milieu-opleidingen" naar subsidiëring van het "vergroenen" van reguliere opleidingen. Daarbinnen past niet het continueren van de subsidie aan EPCEM. Deze beleidswijziging is ook aan de EPCEM medegedeeld. Besloten is een afbouwsubsidie te verlenen aan EPCEM voor het studiejaar 1995±1996. Ook voor het studiejaar 1996±1997 (projectenronde 1996) is door EPCEM een aanvraag ingediend. Het is mijn bedoeling om de subsidie niet voort te zetten in lijn met de hiervoor genoemde beleidsprioriteiten. Voor wat betreft de deelname van Oosteuropese cursisten zal ik bij mijn collega van Buitenlandse Zaken bepleiten dat financiering uit het MATRA-programma zal blijven geschieden.

Vraag van het lid **Klein Molekamp** (VVD): Wanneer de acties van het Plan van Aanpak STEM (Strategie Efficiencyverbetering Milieu-

regelgeving) worden uitgevoerd? Worden de nieuwe amvb's minder gedetailleerd.

De aard en inhoud van de 20 acties die in het Plan van Aanpak STEM zijn geformuleerd, zijn zeer verschillend. Een deel van de acties zou kunnen worden gekenmerkt als reparatie-regelgeving, terwijl andere acties betrekking hebben op meer principiële vraagstukken t.a.v. belangrijke delen van de milieuwetgeving.

De termijn waarbinnen de voorstellen uitvoering krijgen verschilt dan ook per actie. Nagenoeg alle acties hebben reeds een start gekregen of zullen de komende maanden een start krijgen. Bepaalde acties, zoals het overdraagbaar maken van vergunningen voor afvalstoffen-inrichtingen, zullen op korte termijn vorm kunnen krijgen in een wetsvoorstel. Andere acties, zoals de modernisering van de Wet geluidshinder, vragen meer tijd. Bij de opstelling van de algemene regels ter vervanging van de vergunningsplicht van bepaalde inrichtingen, zullen de aandachtspunten zoals neergelegd in het Plan van Aanpak STEM (Deel I) in acht worden genomen, dus waar mogelijk minder gedetailleerde regelgeving.

Vraag van het lid **Klein Molekamp** (VVD): Of bij de inperking van het begrip afvalstof ook aansluiting bij de Europese regelgeving wordt gezocht?

Motie Lansink van 27 oktober 1993 heeft gevraagd om te onderzoeken of secundaire en tertiaire grondstoffen niet langer als afvalstof behoeven te worden beschouwd. Bij brief van 18 mei 1994 is de Kamer medegedeeld dat het weghalen van het predikaat afvalstof een aantal nadelen kan inhouden, omdat daardoor de mogelijkheid tot sturing van de betreffende stromen verdwijnt. Aangegeven is dat de procedure is gestart voor de totstandkoming van een Algemene maatregel van bestuur, waarin stoffen, preparaten en producten kunnen worden aangewezen die, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, niet behoeven te worden beschouwd als een afvalstof. In het Algemeen Overleg van 13 oktober 1994 is toegezegd om de discussie met de Kamer aan de hand

van een ontwerp-AMvB voort te zetten.

Een eerste basis voor de AMvB is intussen ontwikkeld. Thans vindt in samenwerking met het bedrijfsleven een inventarisatie plaats van stoffen, preparaten en producten die in de AMvB zouden moeten worden opgenomen. Dit gebeurt aan de hand van een vragenlijst die inzicht moet verschaffen in samenstelling, de herkomst, de toepassingsmogelijkheden en de marktpositie van de betreffende stoffen.

Het overleg met het bedrijfsleven hierover zal in de eerste helft van 1996 leiden tot een concept-AMvB die voldoende inhoud heeft om met de vaste commissie van VROM te bespreken. Het onderwerp vergt meer tijd dan aanvankelijk voorzien, omdat het niet eenvoudig blijkt (voor het bedrijfsleven) om de gevraagde informatie te leveren en tot een goede systematiek voor de AMvB te komen. Zorgvuldigheid hierbij is geboden, omdat voorkomen moet worden dat door opname in de AMvB er een ongewenste verspreiding van de betreffende stoffen, preparaten of producten wordt veroorzaakt.

In EU- en OESO-verband wordt eveneens gediscussieerd over het onderscheid afvalstof-grondstof. Nederland participeert in die discussie.

In de AMvB die thans in voorbereiding is wordt aandacht besteed aan de internationale opvattingen en ontwikkelingen en wordt zoveel mogelijk hierbij aangesloten.

Vraag van het lid **Klein Molekamp** (VVD): Of de Minister bereid is optimalisatiestudies m.b.t. de energie-infrastructuur van Vinex-lokaties te laten uitvoeren en of dit ingebracht kan worden in bestaande Vinex-convenanten.

Het Kabinet erkent de mogelijkheden die er liggen om door een goede keuze van de energie-infrastructuur op Vinex-lokaties en substantiële energiebesparing te bereiken. In het Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen is beschreven welke activiteiten op dit terrein (zullen) worden ondernomen. In opdracht van de Minister van EZ, heeft NOVEM inmiddels optimalisatiestudies uitgevoerd voor een viertal Vinex-lokaties. Dit zal een vervolg krijgen bij andere Vinex-lokaties. Bij deze studies zijn actoren

uit de ruimtelijke ordening en de energiesector nauw betrokken. De Vinex-uitvoeringsconvenanten en -akkoorden zijn afgesloten en daarmee zijn de wederzijdse rechten en verplichtingen helder vastgesteld. Het heropenen van de onderhandelingen over de inhoud daarvan dient te worden vermeden, omdat daardoor die helderheid weer verloren gaat.

Wel is in de convenanten en akkoorden opgenomen dat partijen de intentie hebben om de ontwikkeling van de bouwlocaties te benutten teneinde het milieubeleid op het gebied van Duurzaam Bouwen (inclusief energievoorziening en mobiliteit) ten uitvoer te brengen en daarvoor nadere werkafspraken te maken. Om tot die afspraken te komen plegen de VROM-inspecteurs momenteel overleg met provincies en BON-gebieden. De uitkomsten van de optimalisatiestudies zullen in dat overleg worden meegenomen.

Vraag van het lid **Klein Molekamp** (VVD): Op welke wijze de Minister het extra geld dat zij vanwege de herijkingsoperatie heeft gekregen zal besteden?

De Minister heeft tot nu toe geen gelden uit de herijkingsoperatie gekregen. De intensivering voor internationaal natuur- en milieubeleid in ontwikkelingslanden vindt plaats door middel van de begroting van Buitenlandse Zaken, onderdeel Ontwikkelingssamenwerking. De herijkingsgelden voor internationaal natuur- en milieubeleid in Midden- en Oost-Europa hebben betrekking op de Rijksbegroting 1997 en zijn nog niet gealloceerd op een departementale begroting.

Vraag van het lid **Augusteijn-Esser** (D66): Zij gaf aan dat Staatssecretaris Vermeend het gebruik van de fiets steunt, hoe staat het met het Ministerie van VROM? Naast het milieubelang is het van economisch belang dat het verkeer niet volledig vastloopt. Files leiden tot economische schade.

Files in de zin van stapvoets rijdend verkeer zijn inderdaad niet goed voor het milieu. Landelijk gezien zijn de emissies die met files samenhangen gering. Files moeten in eerste instantie om redenen van bereikbaarheid aangepakt worden, het eerst op

economische belangrijke verbindingen. Er zal daarbij sprake moeten zijn van maatwerk en van het zoeken naar de juiste mix van maatregelen die enerzijds het (solo-)autogebruik ontmoedigen en anderzijds alternatieven daarvoor bieden (openbaar vervoer, fiets, carpool etc.), het zogenaamde push- en pull-beleid. En dat is precies dat waar de Minister van Verkeer en Waterstaat mee bezig is.

Vraag van het lid **Augusteijn-Esser** (D66): Wat de minister doet om alle partijen (bij de certificering van duurzaam geproduceerd tropisch hout) bijeen te houden? Daarbij geeft de heer Van Middelkoop aan dat eerst de milieuorganisaties bij het convenant tropisch hout zijn afgehaakt, dreigt nu ook de houtsector zelf de deelname aan het convenant aan de wilgen te hangen. Wat zijn hier de oorzaken van en welke rol spelen de verschillende zienswijzen van de betrokken ministeries daarbij? Moet niet één van die ministeries de coördinatie op zich nemen?

Over de relatie tussen bedrijfsleven en overheidspartners in het convenant tropisch hout heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken, onder meer mede namens mij, U inmiddels geïnformeerd naar aanleiding van de Kamervragen van de heer Esselink en mevrouw Van Aardenne-Van der Hoeven. De houtsector dreigt overigens niet uit het convenant te stappen, maar dreigt met een eigen keurmerk. Het convenant loopt 31 december a.s. af. De overheidspartners, het bedrijfsleven en de NGO's zijn momenteel in overleg over de mogelijkheden tot samenwerking daarna.

Vraag van het lid **Augusteijn-Esser** (D66): Naar de stand van zaken bij het Groen Beleggen.

Het bericht dat er onvoldoende aanbod zou zijn van geschikte groenprojecten, is niet juist. Navraag bij de desbetreffende bankinstellingen heeft dit bevestigd. De eerste groenprojecten die van de regeling gebruik willen maken zijn halverwege dit jaar door de beleggingsfondsen bij VROM ingediend. Op dit moment is al voor een bedrag ad. 325 mln. gulden aan projecten ingediend, en er is geen enkele

aanwijzing dat dit zal stagneren. Momenteel wordt bezien hoe Groen Beleggen ingezet kan worden voor projecten in het buitenland en projecten in het kader van Duurzaam Bouwen. Natuurbeschermingsorganisaties zijn betrokken: zij vormen een bron voor nieuwe projecten en fungeren als project-beheerder.

Vraag van het lid **Augusteijn-Esser** (D66): Om een extra energiebesparingsimpuls in de utiliteitsbouw in het licht van Duurzaam Bouwen en stimuleringsmaatregelen voor particulieren.

Richting de utiliteitsbouw wordt een breed pakket aan energiebesparingsmaatregelen ingezet. Dit pakket omvat o.a. meerjarenafspraken met deelsectoren van de utiliteitsbouw, het MAP van de energiebedrijven, de regulerende energiebelasting en de energieprestatienorm die ook per 15 december van kracht wordt voor de utiliteitsbouw. In het Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen heb ik melding gemaakt van een aanscherping van de energieprestatienorm in 1998, rekening houdend met uitkomsten van een evaluatie en een kosten-baten analyse. Vooralsnog is het uitgangspunt een extra besparing van 15% voor nieuwbouwwoningen. Ook voor de utiliteitsbouw zal een streefpercentage worden vastgesteld. Daarnaast is in de brief van de Minister van VROM over Klimaatverandering, die kort geleden is besproken met de leden van de vaste kamercommissies van VROM en EZ, een intensivering van de aanpak van de utiliteitsbouw en het MKB aangekondigd. Centraal staat de introductie van energieadviesdiensten en voorfinancieringsfaciliteiten. Deze aanpak wordt door de rijksoverheid ondersteund met f 50 miljoen per jaar. Voor de bestaande woningbouw wordt, in aanvulling op de stimuleringsregelingen uit het MAP, in het kader van het Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen de tijdelijke stimuleringsregeling opgesteld. Bij de maatregelen die onder de stimulering vallen, is energiebesparing ruim vertegenwoordigd. Tevens wordt in dat kader een onderzoek gestart naar de mogelijkheid van toepassing van "Groen Beleggen" in woningbouw.

Vraag van het lid **Augusteijn-Esser** (D66): Of via de Melkert-banen extra

mensen kunnen worden ingezet om het illegale storten in de natuur tegen te gaan?

De opsporing van dit soort delicten is primair een taak van de politie. De suggestie om de politie met Melkert-banen ondersteuning te geven is interessant en zal ik doorgeven aan mijn collega's van Justitie en Binnenlandse Zaken.

Vraag van het lid **Stellingwerf** (RPF): Over mijn mogelijk rol ten aanzien van de aanleg van riolering in het buitengebied van gemeenten. De heer Van Middelkoop wil graag mijn reactie op de stelling van de VNG, dat zonder bezwaar voor het milieu 2 miljard kan worden bespaard als in de meeste buitengebieden geen riolering wordt aangelegd, maar het afvalwater ter plaatse wordt gezuiverd.

Zoals ik eind oktober reeds aan uw vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heb bericht, draait het bij eventuele aansluiting van huishoudens in het buitengebied om de vraag hoe iedere gemeente in haar gemeentelijk rioleringsplan omgaat met het afvalwater daar. De gemeente maakt hierbij een afweging kosten versus milieuhygiënisch nut. Deze afweging kan ertoe leiden dat bepaalde gebieden niet of nog niet van riolering worden voorzien. Krachtens de Wet milieubeheer dient de gemeente voor dergelijke gebieden ontheffing van de zorgplicht bij de provincie aan te vragen. Van belang is dus de vraag welke criteria de provincie in haar ontheffingenbeleid daarbij hanteert. In de discussie hierover met IPO, VNG en Unie van Waterschappen onderschrijven deze organisaties mijn uitgangspunt dat de zorgplichtbepaling voor riolering in de Wet milieubeheer niet betekent dat 100% van de huishoudens in het buitengebied op de riolering zou moeten worden aangesloten. Ook is gezamenlijk onderkend dat het onderscheid tussen milieubeschermingsgebieden en andere gebieden een belangrijk criterium voor de beoordeling door de provincie vormt. In het kader van de Leidraad Riolering van de Stichting Rioned, waarin mijn departement samen met de VNG participeert, wordt aan de

materie veel aandacht besteed. Zo zijn ten behoeve van het opstellen c.q. verbeteren van gemeentelijke rioleringsplannen diverse onderdelen over aanleg, financiering en technische aspecten verschenen. Medio 1996 zal een onderdeel gereed komen om prioriteiten bij aanleg en beheer van riolering scherper vast te kunnen stellen. Kortom, een scherpere afweging tussen investering en milieurendement. Gemeenten kunnen aan de hand hiervan zelf nog beter dan thans vaststellen waar riolering nodig of overbodig is. In het laatste geval zal individuele behandeling van afvalwater toepassing vinden teneinde emissies naar bodem en oppervlaktewater te beperken. Of de daarmee gepaard gaande besparing inderdaad 2 miljard bedraagt, kan ik niet bevestigen, aangezien ik niet weet waar de individuele provincies het verantwoord achten ontheffingen te verlenen.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Of de minister kan aangeven wat zij precies verstaat onder een pro-actief klimaatbeleid? Wat is het verschil met het tot nu toe gevoerde beleid?

De heer Van den Berg merkt terecht op dat de CO₂-problematiek internationale aandacht blijft vragen. Het Intergovernmental Panel on Climate Change zal binnenkort met nieuwe gegevens komen. Nederland zet zich in om internationaal een adequate reactie te bevorderen op dergelijke rapportages en is actief betrokken in de voorbereidingen van een protocol onder het klimaatverdrag. We moeten de ontwikkelingen niet afwachten maar waar mogelijk deelnemen aan onderhandelingen en meesturen. Dit geldt ook voor de EU waarin Nederland actief participeert. Dergelijke internationale activiteiten moeten gepaard gaan met onderzoek naar mogelijkheden en consequenties voor de Nederlandse situatie. Deze pro-actieve benadering is niet nieuw, maar het belang ervan zal gezien de ernst van de problematiek in de toekomst alleen maar toenemen. In de Vervolnnota Klimaatverandering zal de lange-termijn klimaatstrategie worden uiteengezet.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Of VROM niet achter de

ontwikkelingen aan loopt nu een systeem voor monitoring nog niet operationeel is?

Het milieubeleidsterrein is dermate breed en samenhangend met andere beleidsterreinen dat de ontwikkeling van een enkel monitoringssysteem niet opportuun is. Reeds jarenlang is er sprake van monitoring van de milieukwaliteit. Daarnaast is er sprake, in overleg met de doelgroepen, van monitoring van de milieudruk. Instituten als het RIVM, het CBS en de inspectie Milieuhygiëne spelen hierbij een centrale rol. Monitoring van de prestaties van de andere overheden is als laatste schakel thans in ontwikkeling. Als uitvloeisel van het NMP ontwikkelt het Rijk een visie op monitoring. De visie biedt tevens houvast voor de monitoring door de andere overheden en de zelfmonitoring door de doelgroepen. Daarmee wordt duidelijk hoe de verantwoordelijkheden van Rijk, andere overheden en de doelgroepen verdeeld zijn.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Of de door de Minister aangekondigde notitie inzake de milieurendementsbenadering waarmee uitvoering gegeven wordt aan de motie van Van den Berg vorig jaar, meer dan verkennend van aard zijn.

Dat is inderdaad de bedoeling. Milieurendement speelt op diverse niveaus. Deze zullen worden behandeld. Wel zal daarbij geen sprake kunnen zijn van hantering op uniforme wijze van het milieurendement als criterium, aangezien de situatie waarbij milieurendement een rol speelt, van geval tot geval verschillend is.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Wat het waarheidsgehalte is van de bewering van de NVPG dat van de 3 mln. ton afgegraven vervuilde grond ongeveer 2 mln. ton ongereinigd weer in het milieu wordt teruggebracht? Verder vraagt mevrouw Augusteijn-Esser welke maatregelen staan de minister ten dienste staan om te voorkomen dat reinigbare grond wordt gestort zonder melding en controle.

De beweringen van de NVPG (Nederlandse Vereniging van Procesmatige Grondreinigingsbedrijven) onder het storten van reinigbare verontreinigde grond zijn voor mij op dit moment niet te controleren. Mede op grond van de signalen van NVPG en SCG (Service Centrum Grondreiniging) wordt thans door de inspectie Milieuhygiëne een verkennend onderzoek naar de problematiek van verontreinigde grondstromen uitgevoerd. Afhankelijk van de bevindingen zal ik mij beraden op mogelijke maatregelen.

Vraag van het lid **Van Middelkoop** (GPV): Welke scenario's de Minister op de plank heeft liggen? Kent zij de experimenten in Californië, waar gewerkt wordt met jaarlijkse doelstellingen en keiharde emissienormen voor de introductie en het gebruik van de elektrische auto's? Is de minister bereid te onderzoeken of er in Nederland mogelijkheden zijn een dergelijke experiment te starten?

Als het gaat om het beheersen van de milieubelasting door het wegverkeer is mijn inzet een maximale benutting van de techniek ter beperking van de emissies bij de bron. Dat is ook de inzet van Nederland in de EU waar de exclusieve bevoegdheid berust ten aanzien van emissie-normstelling. Het stellen van verdergaande nationale eisen is op grond van de EU-wetgeving niet toegestaan. Hier ligt dan ook een verschil met de situatie in Californië waar strengere eisen gelden dan de federale emissie-eisen. Volgens het Californische "Low Emission Vehicle Program" moeten nieuw te verkopen auto's gefaseerd aan steeds strengere normen voldoen. Dit gaat zelfs zo ver dat vanaf 1998 2% van de autoverkoop moet bestaan uit de "zero emission vehicle". In 2003 moet dit percentage vervolgens oplopen tot 10%. Overigens staat deze verplichte introductie nog wel ter discussie als gevolg van een massaal verzet vanuit de auto-industrie. In Nederland zijn wij afhankelijk van de normstelling in EU-verband. Conform de daartoe strekkende aanbeveling van de werkgroep vergroening zullen wij in Nederland de aanschaf van zeer zuinige auto's stimuleren via differentiatie van het tarief van de BPM. Een daartoe

strekking wetsvoorstel is in voorbereiding. Daarbij is ook de positie van de elektrische auto aan de orde. Daarnaast wordt de aanschaf van elektrische auto's door bedrijven reeds aantrekkelijk gemaakt door de opnemings in de VAMIL-lijst.

Vraag van het lid **Van Middelkoop** (GPV): Wat gebeurt er aan de illegale invoer van nieuw geproduceerde CFK's en door wie? Heeft de Minister onlangs een gedoogvergunning aan de marine gegeven waardoor deze CFK's kan blijven gebruiken?

De douane controleert de import van CFK-stromen. De controle-resultaten geven geen aanleiding te veronderstellen dat op grote schaal illegale import plaatsvindt.

Aan de marine is onlangs inderdaad een gedoogbeschikking gegeven voor het gebruik van CFK's bij Orion gevechtsvliegtuigen tot 1 januari a.s. Hierbij is overwogen dat het om een beperkte periode en een beperkte hoeveelheid gaat. De fabrikant van de vliegtuigen moet aangeven dat het vliegen met de Orion blijft voldoen aan de NATO-specificaties en veilig blijft, indien alternatief middel wordt gebruikt. Dit wordt op korte termijn verwacht, waarna het gebruik van CFK wordt gestopt.

Vraag van het lid **Van Middelkoop** (GPV): Wil graag van de minister vernemen welke resultaten de derde Paneuropese Milieuministers-conferentie heeft opgeleverd?

De Regering zal de Kamer hierover nader schriftelijk informeren.

Vraag van het lid **Poppe** (SP): Waarom er geen nutsbedrijf voor verwerking chemisch afval bestaat?

Ik heb de Kamer schriftelijk medegedeeld dat in het kader van het tweede Meerjaren Programma Verwijdering Gevaarlijk Afval hierop zal worden ingegaan.

Vraag van het lid **Poppe** (SP): Of de privatisering van het Openbaar Vervoer leidt tot minder voorzieningen en hogere lasten voor de gebruikers van het OV. Waar blijft het verzet van de minister van VROM tegen de afbraak van het OV?

De Auditcommissie Stads- en streekvervoer heeft in april 1994 op

verzoek van de minister van Verkeer en Waterstaat geadviseerd over de mogelijkheden in het decentralisatietraject van de bestuurlijke verantwoordelijkheid en over de mogelijkheden en randvoorwaarden van het op termijn van de kostendekkingsgraad tot 50%. Zoals bekend was het advies van deze Commissie de Boer dat het OV met grote inzet en inspanningen van alle partijen tot een vitaal en betaalbaar systeem ontwikkeld kan worden. Bij de voorbereiding van het kabinetsstandpunt over dit advies is mijn departement intensief betrokken geweest. De inzet van de Regering daarbij is het een neergaande ontwikkeling bij het stads- en streekvervoer te voorkomen danwel te keren. De vertaling van het advies naar concrete maatregelen, zoals de regering die voorgesteld heeft, is onderwerp van overleg tussen de Kamer en de regering in de persoon van de minister van Verkeer en Waterstaat.

Vraag van het lid **Klein Molekamp** (VVD): Over milieutechnologie gaat in essentie in op het beleid van de minister van VROM op dit terrein, waarbij in meer detail gevraagd wordt naar ruimte voor het bedrijfsleven voor proefprojecten en naar het programma EET in het kader van de nota 'Kennis in beweging'. Gevraagd wordt tevens wanneer de Kamer van mijn inzichten op dit gebied kan kennisnemen.

In het algemeen kan worden gesteld dat VROM een milieutechnologiebeleid voert dat gericht is op de ontwikkeling en toepassing van t.b.v. het milieugewenste technologie. Het beleid wordt zoveel mogelijk gericht op het verminderen van de milieutekorten die in het NMP-2 zijn gesignaleerd, en wordt voor een aanzienlijk deel uitgevoerd in samenwerking met andere departementen (EZ, LNV, VW, OCW). Het beleid ziet er in hoofdlijnen als volgt uit:

± Korte termijn strategie, gericht op de toepassing van reeds voorhanden zijnde technologie: demonstratie van toepassingsmogelijkheden van milieutechnologie en toepassingsgerichte ontwikkeling van technologie door bedrijven, informatievoorziening, fiscale stimulering van investering in milieutechnologie (regeling Vrije Afschrijving Milieu-

technologie). Door middel van deze beleidsinstrumenten worden proefprojecten, zoals door de heer Klein Molekamp aangegeven, gestimuleerd.

Het Nederlandse Onderzoekprogramma Biotechnologische In-situ Saneringen (NOBIS) is eveneens een programma waarin proefprojecten worden uitgevoerd.

± Middellange termijn strategie, gericht op de ontwikkeling van nieuwe technologie (procesgeïntegreerde technologie en milieuvriendelijk ontwerpen, uitgaande van integraal ketenbeheer) o.a. via het Innovatiegerichte Onderzoek Programma-Milieutechnologie (samen met EZ). Het programma in het kader van de nota "Kennis in beweging" waarnaar gevraagd is door de heer Klein Molekamp, valt onder dit onderdeel. In het kader van de nota "Kennis in Beweging" is 50 miljoen gulden per jaar ter beschikking gesteld voor het programma "Ecologie, Economie, Technologie". Het programma is gericht op de ontwikkeling en toepassing van nieuwe milieugerichte technologieën.

Het programma is ontstaan op initiatief van mijn collega's van EZ en OCW en de beschikbare middelen zijn ondergebracht op hun beider begrotingen. Ik vind dit een goede ontwikkeling; het milieubeleid is er immers op gericht het aspect milieu te integreren in zoveel mogelijk beleidsterreinen. Bij diverse departementen is die integratie op gang gekomen. De suggestie dat een dergelijk programma niet aan de minister van EZ kan worden overgelaten vind ik dan ook niet terecht, en doet afbreuk aan de inspanningen die EZ op dit terrein pleegt. Het programma bevat een aantal van de belangrijkste aandachtsgebieden van het milieubeleid. Zo is ruimte gecreëerd voor technologische ontwikkeling op het gebied van verkeer en vervoer, duurzame energie en duurzame grondstoffen. Ook het onderwerp milieugerichte produktontwikkeling wordt in het kader van het programma van een extra impuls voorzien.

± Lange termijn strategie, gericht op het formuleren van geheel nieuwe, duurzame technologische concepten: interdepartementaal onderzoekprogramma Duurzame Technologische Ontwikkeling, dat beoogt "trekkers" van technologie-

ontwikkeling handvatten te geven bij de ontwikkeling en implementatie van duurzame technologie. Concluderend kan gesteld worden dat ik een volwaardige rol op het terrein van het milieutechnologische beleid wil spelen. Ook voor de toekomst blijft dit voor mij een belangrijk beleidsterrein. Samenwerking met de minister van Economische Zaken vindt op dit terrein plaats en zal in de toekomst versterkt worden, daar technologische innovatie een belangrijke verbindende schakel is tussen Economie en Ecologie.

RAVI

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Naar de RAVI.

De RAVI is primair een overlegplatform voor gebruikers en aanbieders van geo-informatie. Waar noodzakelijk ondersteunt VROM de voorstellen van de RAVI. VROM heeft als gebruiker belang bij de afstemming en uitwisseling van geo-bestanden.

Voorbeelden van producten zijn: standaardisatie t.b.v. uitwisseling van gegevens; auteursrecht over gegevensbestanden; voorstellen voor de geografische informatie-infrastructuur in Nederland. Wat heeft VROM een proefproject van de RAVI op het gebied van de elektronische snelweg bij de minister van EZ aanbevolen.

VROM overlegt thans met de VNG en het Kadaster over de wijze waarop publiekrechtelijke beperkingen worden opgeslagen en hoe deze toegankelijk zullen zijn.

Volkshuisvesting

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Hoe ik doorstroming van hogere inkomensgroepen naar duurdere woningen wil stimuleren.

Zoals al eerder in MvT is aangegeven gaat het bij doorstromingsstimulering vooral om strategische nieuwbouw.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Is een huurquote-systeem, conform het voorstel van de Woonbond, wenselijk?

Ik verwijs hierbij naar het antwoord op een vraag van de heer Poppe.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Kan worden aangegeven per type huishouden, conform het voorstel van de Woonbond, wat een goede en betaalbare woning is?

In mijn voorstellen inzake de individuele huursubsidie, die ik onlangs naar de Kamer heb gezonden is rekening gehouden met het type huishouden in relatie tot de benodigde woningen. Naar mijn mening zijn deze voorstellen afdoende.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Hoe ik voorkom dat midden- en hogere inkomens uit de stad vertrekken.

In de beleidsbrief heb ik uiteengezet dat intensieve herstructurering noodzakelijk is om meer differentiatie te brengen in de eenzijdige wijken in het bestaande stedelijk gebied. Door het realiseren van marktwoningen en de verkoop van huurwoningen wordt mede voorkomen dat de midden- en hogere inkomens uit de stad vertrekken. Daarbij is van belang dat ook in het BSG aantrekkelijke woonmilieus worden gecreëerd.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Hoe kan, naar aanleiding van het SCP-rapport, de tweedeling in de maatschappij vanuit de volkshuisvesting worden voorkomen.

Zie mijn gegeven reactie op de opmerkingen van de heer Duivesteyn.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Hoe denkt de staatssecretaris het eigen woningbezit onder lagere inkomensgroepen toch te kunnen stimuleren (in kader van gedifferentieerd woningaanbod).

Een stimulans geef ik door bij de corporaties de verkoop van een deel van hun bezit te bevorderen. Voorts kunnen gemeenten een deel van de hun ter beschikking staande subsidiemiddelen aan de koopsector ter beschikking stellen.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Hij stelt dat de huurstijging van 6,5% te hoog is.

De huurstijging voor 1996 zal naar mijn verwachting in 1996 op gemiddeld 4% uitkomen en zeker

niet op de door de heer Verkerk gememoreerde 6,5%. Dit laatste getal betreft de maximale verhoging per woning.

Vraag van het lid **Verkerk** (AOV): Of de vrijvallende middelen kunnen worden ingezet voor de bouw van goedkope woningen op VINEX lokaties.

Voor het antwoord verwijs ik naar mijn antwoord van de heer Van den Berg.

Vraag van het lid **Assen** (CDA): Dat door architecten het huidige Bouwbesluit en de bestaande bouwvoorschriften nogal eens als belemmerend worden ervaren bij het ontwikkelen van nieuwe bouwvormen. Is het noodzakelijk te allen tijde hieraan vast te houden?

Het Bouwbesluit, zoals dat sedert 1992 functioneert, werkt met zogenoemde prestatie-eisen. Dat wil zeggen dat niet wordt voorgeschreven hoe aan bepaalde eisen voldaan dient te worden, maar wel dat aan bepaalde (minimum)eisen voldaan dient te worden. Eisen die betrekking hebben op de gezondheid, energie, veiligheid en gebruik. Het is niet noodzakelijk te allen tijde vast te houden aan de eisen van het Bouwbesluit.

Oplossingen die gelijkwaardig zijn aan de eisen zoals vermeld in het Bouwbesluit kunnen worden toegepast. (Het is aan de gemeenten dit te beoordelen). Verder is het zo dat het Bouwbesluit, voor nieuwe ontwikkelingen, voorziet in de mogelijkheid van het verlenen van vrijstelling door de Minister.

Vraag van het lid **Assen** (CDA): Verzoekt de Staatssecretaris onverwijld de wetsvoorstellen voor tijdelijke huurcontracten en huisvestingsvergunningen bij de Tweede Kamer in te dienen.

Zoals ik in mijn brief van 17/11 jl. heb aangegeven ben ik niet voornemens nu te besluiten tot het invoeren van het tijdelijk instrumentarium. Ik zal derhalve dan ook nu geen wetsvoorstellen bij de Tweede Kamer indienen, zet hierbij het beleid van mijn ambtsvoorganger voort.

Vraag van het lid **Assen** (CDA): Hoe ik sta tegenover het voornemen van de sector om de komende jaren

100.000 woningen van rond de 700 gulden met behulp van collegiale financiering te realiseren. Gevraagd wordt of wordt erkend dat de realisering afhankelijk is van de medewerking van de betrokken overheden.

In beginsel sta ik hier positief tegenover. In het Nationaal Programma Volkshuisvesting staat het voornemen de 100.000 woningen te realiseren. Ik twijfel niet aan de bereidheid van de lokale partijen om op een verantwoorde wijze de sociale (nieuwbouw-taakstelling te realiseren.

Vraag: Tweede kernthema vormt de 2%-doelstelling, waarvan de regering zegt dat deze nog binnen bereik ligt. De signalen uit de praktijk zijn echter anders. Zo is de ontwikkeling van de VINEX-lokaties feitelijk nog nauwelijks van de grond gekomen. Bovendien wijst de ontwikkeling van het aantal bouwvergunningen uit dat het (indicatief) programma dit en volgend jaar niet zal worden gehaald (zie commentaar AVBB).

Het indicatieve nieuwbouwprogramma uit de beleidsbrief maakt het, in samenhang met de verwachte pijplijnproductie van de indicatieve woningbouwprogramma's in de periode t/m 1996, mogelijk om de VINEX-woningbouwafspraken uit de convenanten te realiseren en om de doelstelling met betrekking tot de reductie van het woningtekort per 2000 eveneens te bereiken. Ook de afgifte van het aantal bouwvergunningen in 1994 en (tot nu toe) in 1995 loopt in de pas met de nieuwbouwtaakstellingen volgens de VINEX-convenanten. Op grond hiervan en op grond van de voortgang van de planvorming wordt in de aan de begroting in bijlage 14 toegevoegde rapportage geconcludeerd, dat naar verwachting de overeengekomen aantallen woningen per 1-1-2000 zullen worden gehaald.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Wanneer het zoekproces naar de randvoorwaarden om een beduidend groter percentage van de sociale nieuwbouw beschikbaar te stellen aan huishoudens met een minimum inkomen is afgerond.

Ik verwacht in het voorjaar van 1996 zover te zijn dat ik inzicht heb in de noodzakelijke gegevens om te

kunnen bepalen of en in hoeverre het zelfoplossend vermogen van de sector voldoende is voor de bouw van goede en betaalbare woningen.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Welk deel van de inflatie doorwerkt in de exploitatie van corporaties.

Er is in de resultatenrekening een aantal posten die rechtstreeks de invloed ondervinden van de inflatie. Te denken valt daarbij aan de onderhoudskosten en de beheer- en administratiekosten (deze kosten maken ongeveer eenderde deel uit van de exploitatiekosten). Een andere belangrijke post is de rente. Die ondervindt indirect (en soms vertraagd in verband met de looptijd van de leningen) de gevolgen van de inflatie. In de door mij toegezegde analyse van de vermogensontwikkeling zal ik ingaan op de inflatoire component van de woningexploitatie.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Naar de intergrale programma's wijk- en buurtbeheer die er komen. Hoe werkt de systematiek van de Rijks gelden?

De financiering van de rijksbijdrage aan de integrale wijk- en buurtbeheerplannen vindt plaats ten laste van de vrijval fiscale faciliteit ring leerlingwezen die in 1996 structureel op de BiZa-begroting beschikbaar komt. In overleg met de steden wordt uitgewerkt hoe de feitelijke inzet via voorfinanciering van de steden kan plaatsvinden. Gekapitaliseerd kan met het beschikbare bedrag van 10 mln. per jaar voor de vier grote steden structureel circa 115 mln. in de convenantsperiode binnen de gemeentelijke begrotingen worden vrijgemaakt. Dit zelfde geldt ook voor de 15 grotere steden. De verdeling van de middelen over de steden wordt op basis van de op te stellen integrale wijkplannen bepaald. Over de inhoud van die plannen vindt overleg plaats tussen steden en rijk. De Staatssecretaris van BiZa zal hierover formeel beslissen.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): Hoe inhoudelijk de relatie wordt gelegd tussen het integrale veiligheidsbeleid en het VROM-beleid.

Er is inderdaad een duidelijke inhoudelijke relatie te onderkennen

tussen de leefbaarheid in wijken en verschillende wijkgebonden aspecten van veiligheid. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair op gemeentelijk niveau. In de convenanten met de steden is daarom bepaald dat wijkveiligheidsplannen zullen worden opgesteld en dat deze plannen onderdeel zullen uitmaken van de integrale wijk- en buurtbeheerprogramma's (voor die specifieke wijken). Met het oog op een verhoging van zowel de objectieve veiligheid als de veiligheidsbeleving zal in de wijken ondermeer worden samengewerkt tussen politie, gemeentelijke diensten, particuliere instellingen en bewonersorganisaties. Op rijksniveau wordt in het kader van de uitvoering van het Grote Stedenbeleid nauw samengewerkt tussen de zogeheten gemengde werkgroepen Leefbaarheid en Veiligheid, waarin \pm naast de steden \pm de departementen Justitie, BiZa en VROM vertegenwoordigd zijn.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): De heer Jeekel acht het essentieel dat de grote steden en de overige VINEX-gemeenten een expliciet en democratisch gedragen volkshuisvestingsbeleid kennen. Er gaat veel geld om, verantwoording en kaderstelling zijn dan nodig. Hoever staat het hiermee? In visie van D66 zou een stimulering vanuit VROM, bijvoorbeeld via de VNG, hier niet misstaan.

De (bestuurlijke) verantwoordelijkheid voor het te voeren volkshuisvestingsbeleid in de VINEX-gebieden berust bij de regio's (BON-gebieden), respectievelijk bij de samenwerkende gemeenten in het geval van de VINEX-stadsgewesten. In de VINEX-convenanten met de BON-gebieden en de provincies zijn de wederzijdse verantwoordelijkheden terzake vastgelegd. Specifieke stimulering vanuit VROM ligt mijns inziens, ook gelet op de ordening in het volkshuisvestingsbeleid, hierbij niet in de rede.

Is de staatssecretaris bereid een strategische studie te laten verrichten naar de relatie tussen de onderhoud- en renovatieritmes in de huursector en demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de grootte van huishoudens en hiervoor voor de volgende begroting te rapporteren?

Ik onderschrijf volledig het pleidooi van spreker om de bestaande woningvoorraad via aanpassing en verbetering in de pas te laten lopen met de te verwachten demografische en culturele ontwikkelingen. Ik laat op dit moment al onderzoek verrichten naar de mogelijkheden die de sector heeft een dienovereenkomstig voorraadbeleid te voeren. Om een beeld te krijgen van de gewenste investeringen in de woningvoorraad voor aanpassingen van woningen voor ouderen zijn daarnaast in de nieuwe Kwalitatieve woningregistratie hierover een aantal vragen opgenomen. Tot slot heb ik mijn beleidsbrief van 17 november jl. al gemeld dat ik nader onderzoek doe naar ondermeer de noodzakelijke investeringen in ouderenhuisvesting. De resultaten van bovenstaande onderzoeken zullen gebruikt worden om tot concrete afspraken te komen met de sector. Ik zal zoveel mogelijk hierover voor de volgende begroting rapporteren.

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): De heer Jeekel acht het ongewenst dat er in de koopsfeer nog steeds belemmeringen op verhuizen zijn. Mensen moeten gestimuleerd worden om achter hun werk aan te verhuizen in plaats van te forenzen. Hoe oordeelt de Staatssecretaris in dit licht over het NVM-plan voor de vermindering van de overdrachtsbelasting?

Hierbij wil ik opmerken dat aan zo'n maatregel kosten zijn verbonden waarvoor dekking moet worden gevonden. In dit kader merk ik op dat de fracties van de PvdA, VVD en D66 in de Tweede Kamer bij de behandeling van het Belastingplan 1996 op 15 november jl. een amendement is ingediend ertoe strekkende de voorgenomen maatregel om een vergoeding voor verhuiskosten in de loon- en inkomstenbelasting op te nemen in te ruilen voor een maatregel in de culturele sector (Kamerstukken II 1995/1996, 24 463, nr. 7).

Vraag van het lid **Jeekel** (D66): De heer Jeekel vindt dat het overleg met de verhuurders pas reëel wordt als het inzicht in de reservepositie van corporaties er is, en vraagt wanneer dat komt?

Ik ben van mening, dat meer helderheid dient te bestaan over de

"facts & figures" over de financiële positie van de sector. Gelijktijdig dienen de toekomstige investeringsverplichtingen duidelijk te worden, waarbij mijn uitgangspunt is dat het "revolving" van de sector voldoende moet zijn om de noodzakelijke investeringen te plegen. Dan kan ook worden overzien welke verdere huurmatiging mogelijk is. Huurontwikkeling en investeringen maken deel uit van het overleg tussen huurders en verhuurders. Ik verwacht in komend voorjaar hierover uitsluitsel te kunnen geven. Dan kan ook worden overzien welke verdere huurmatiging mogelijk is. Huurontwikkeling en investeringen maken deel uit van het overleg tussen huurders en verhuurders.

Vraag: Duurzaam bouwen helpt het energiegebruik terug te dringen. Kan de premiereregeling voor duurzaam bouwen, die nu is gericht op renovatie, niet worden verbreed naar nieuwbouwtoepassingen?

De toepassing van duurzaam bouwen in nieuwbouw helpt het energiegebruik inderdaad terug te dringen. Wat dat betreft liggen de CO₂-brief en het Plan van aanpak duurzaam bouwen in elkaars verlengde. Verbreding van de premiereregeling van het Plan van aanpak duurzaam bouwen naar nieuwbouw is echter niet effectief. Hier wordt regelgeving geprefereerd.

Wat betreft energiemaatregelen moeten alle nieuwe gebouwen per december 1995 reeds aan strenge eisen van de Energieprestatienorm voldoen. Deze zullen bovendien regelmatig worden aangescherpt. Bovendien zou uitsmeren van het budget over zowel renovatie als nieuwbouw tot gevolg hebben dat premiebedrag per woning te laag uitvalt om nog een stimulerend effect te hebben (danwel dat te weinig woningen met de regeling kunnen worden bestreken).

In het Plan van Aanpak van de CDA-fractie wordt een fiscale faciliteit Duurzaam Bouwen geïntroduceerd. De regering beschouwt dit voorstel als ondersteuning van het plan van aanpak Dubo dat onlangs naar de Tweede Kamer is gestuurd, en dat reeds een ongelimiteerde fiscale steun voor duurzaam bouwen inhoudt.

Vraag van het lid **Poppe** (SP): De heer Poppe vraagt zich af waarom huurquotes van 10% voor de minima en 16% van modale inkomens (zoals in de nota huur- en subsidiebeleid 1974 door Gruyters en Schaeffer voorgesteld) niet meer haalbaar zijn?

Allereerst merk ik op dat een hogere huurquote niet automatisch betekent een verlies van koopkracht. Ondanks het oplopen van een huurquote kan er sprake zijn van koopkrachtbehoud. Daarnaast zal het opnieuw introduceren van een huurquote-systeem tot een sterke stijging van de uitgave leiden. Dit was ook de reden om in 1983 van het huurquote-systeem af te stappen. Een herintroductie is daarom niet aan de orde. Een ander bezwaar van de herintroductie van een huurquote-systeem zou zijn dat dit geen relatie legt tussen de prijs van de kwaliteit van de woning.

Vraag van het lid **Oedayraj Singh Varma** (GroenLinks): Mevr. Varma vraagt hoe de bezuinigingen op de IHS zich verhouden tot de nieuwe voorstellen?

Voor beantwoording van deze vraag wil ik verwijzen naar mijn antwoord op de vraag van mevrouw Assen.

Hoe staat de staatssecretaris tegenover een landelijk woonlastenfonds (à la Rotterdam)?

Gezien de aanmerkelijke verbeteringen binnen de IHS-regeling, zoals ik die vrijdag jl. heb gepresenteerd, ben ik van mening dat een in de wet verankerd, landelijk woonlastenfonds een niet noodzakelijke aanvulling hierop zal zijn. Verreweg de meeste IHS-ontvangers gaan er in de nieuwe systematiek op vooruit ± vaak substantieel ±, voornamelijk de alleenstaanden, ouderen en minima.

Vraag van het lid **Oedayraj Singh Varma** (GroenLinks): Mevrouw Varma vraagt op welke wijze ik denk voldoende goedkope sociale woningen te kunnen bouwen?

Om het doel ± voldoende goedkope sociale huurwoningen te kunnen laten bouwen ± te bereiken zoek ik naar een combinatie van randvoorwaarden. Financieel gezien gaat het hierbij om het zelfoplossend

vermogen van de sector en bijdragen die te leveren zijn vanuit de IHS en het BWS-budget. Voor wat betreft het BWS-budget gaat het hierbij meer in het bijzonder om een gerichtere (specifiekere) inzet van middelen. Daarnaast verwacht ik ook dat gemeenten, onder andere in de sfeer van de gronduitgifteprijs, een bijdrage blijven leveren en verwacht ik van de marktpartijen een bijdrage in de vorm van innovatie- en efficiencymaatregelen om de bouw prijs zo laag mogelijk te houden.

Vraag van het lid **Oedayraj Singh Varma** (GroenLinks): Mevr. Varma vraagt een overzicht van corporaties in problemen in de WBL (Capelle, Lelystad)?

Ik verwijs naar het antwoord dat ik op 20 november jl. heb gegeven op een vergelijkbare schriftelijke vraag van de leden Duivesteyn en Jeekel over woningbouwvereniging de Samenwerking.

Vraag van het lid **Oedayraj Singh Varma** (GroenLinks): Mevr. Varma vraagt op welke wijze de staatssecretaris denkt de controle op corporaties door gemeenten aan te scherpen?

In mijn brief aan de Tweede Kamer over de woningcorporaties van 28 juni ben ik ondermeer ingegaan op mijn gedachten over de wijze waarop het toezicht uitgeoefend dient te worden. Inmiddels zijn in het overleg met de vaste kamercommissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu deze voorstellen uitgebreid aan de orde geweest. Daarbij is met name gevraagd om de verdere advisering door de Algemene Rekenkamer af te wachten. De eerste reactie van de Algemene Rekenkamer op mijn voorstellen heb ik aan de Kamer toegezonden.

Ik deel de zorg over de stille armoede waarmee bepaalde groepen huishoudens worden geconfronteerd. In de beleidsbrief met betrekking tot de IHS die u onlangs is toegezonden worden dan ook voorstellen gedaan om de huurlasten voor grote groepen IHS-ontvangers, en dan met name degenen met de laagste inkomens, te drukken. Gezien het relatief grote beslag dat de huurlasten leggen op de bestedingsruimte van de laagste inkomensgroepen, wordt hiermee een belangrijke

bijdrage geleverd aan de armoedebestrijding. De toeslag i.v.m. de aanwezigheid van kinderen draagt hieraan verder bij. De toeslag betekent inderdaad een verzwaring van de Wet IHS.

Dit laat onverlet dat op andere punten de Wet IHS vereenvoudigd kan worden. Daartoe worden in de beleidsbrief IHS ook een aantal voorstellen gedaan.

Vraag van het lid **Van Middelkoop** (GPV): De heer van Middelkoop vraagt zich af of een compensatie \pm in plaats van kindertoeslag in de IHS \pm via de AKW niet meer voor de hand ligt?

De ombuigingen in het kader van de AKW betreffen een generieke maatregel. De lagerbetaalden \pm voor zover het huurders betreft \pm zijn gecompenseerd op basis van de individuele huursubsidie door middel van een kindertoeslag. Een reparatie middels de AKW zal tot gevolg hebben dat de AKW een inkomensafhankelijke regeling zal worden of dat de reparatie een generiek karakter krijgt. Met het laatste wordt in wezen de maatregel uit het regeerakkoord (deels) teruggedraaid. Het inkomensafhankelijk maken van de AKW is niet aan de orde.

Vraag van het lid **Middelkoop** (GPV): De nu voorgestelde maatregelen in de IHS geen pas in werking per 1 januari 1997. Wat is daarvan de reden en waarom kunnen de maatregelen niet vanaf het eerstvolgende subsidietijdvak ingaan?

Gelet op de ingrijpende wijzigingen kan het formele wetstraject op zijn vroegst per 1 juli 1997 afgerond zijn (advies door de Raad van State, gevolgd door een parlementaire behandeling in de Tweede en Eerste Kamer).

Behalve het opstellen van een concreet wetsvoorstel, nemen ook op andere terreinen de voorbereidingen de nodige tijd in beslag. Zo is voor het verwerken en behandelen van de aanvragen een omvangrijke aanpassing van het geautomatiseerde systeem noodzakelijk. Bovendien moet op onderdelen zoals bijvoorbeeld de vermogenstoets, nog intensief overleg plaatsvinden tussen VROM en Financiën over de precieze uitwerking ervan.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (Groep-Nijpels): "Hoe verklaart de staatssecretaris dat de huursomquote van de ontvangers van de IHS hoger ligt dan die van huurders die geen IHS ontvangen."

Dat de netto huurquote voor ontvangers van individuele huursubsidie hoger is dan voor niet-ontvangers heeft twee oorzaken: De eerste betreft het feit dat tal van huurders die geen IHS ontvangen in een huurwoning wonen waar de huurgrens onder de minimale huurgrens (van thans f 343,±) binnen de regeling ligt. Een lagere huur betekent \pm bij een gelijk inkomen \pm een lagere huurquote!

De tweede reden heeft een nog grotere invloed. De helft van alle huurders heeft een zo hoog huishoudinkomen dat zij niet tot de doelgroep van beleid worden gerekend. Zij hebben dan ook geen recht op IHS. Dat hun inkomen hoger is, heeft uiteraard invloed op hun netto huurquote: in vergelijking tot het huishouden met een lager inkomen is deze bij een gelijke huur lager voor het huishouden met een hoog inkomen.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (Groep-Nijpels): Mevrouw Nijpels vraagt waarom in de sociale sector wordt uitgegaan van de economische verkeerswaarde en niet van de gebruikswaarde van de grond.

In grondexploitatieberekeningen worden aan de hand van bestemmings- en liggingsfactoren de kavelprijzen ontleend. Dit behoort tot de verantwoordelijkheid van de gemeenten.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (Groep-Nijpels): Mevrouw Nijpels bepleit naast zelfstandig wonen van ouderen, ook aandacht voor veiligheid en mobiliteit. Is het niet slimmer en op den duur goedkoper alle nieuwbouw geschikt te doen zijn voor alle mensen en in elke levensfase, zo vraagt zij.

* Uitgangspunt van het kabinetsbeleid is de wens van ouderen om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen. Dit is uiteraard van meer afhankelijk dan alleen de woning.

* Naast een toegankelijke woning, is de woonomgeving van groot belang.

Hier ligt een nauwe relatie met leefbaarheid en het grote steden-beleid. Ook de volkshuisvesting levert hieraan zijn bijdrage: via gedifferentieerde wijkopbouw, stadsvernieuwing, etc. De woningcorporaties worden mede verantwoordelijk gemaakt voor de leefbaarheid in de wijk.

* Nieuwbouw dient zo veel mogelijk levensloopbestendig te zijn: geschikt voor alle generaties en met betrekkelijk weinig moeite en kosten aan te passen. Onderzocht wordt hoe dit het beste kan worden bevorderd.

Vraag van het lid **Stellingwerf** (RPF): De heer Stellingwerf vraagt zich af of de aanpassing van de huursubsidie voldoende is voor de toegang van de lage en minimuminkomens tot de huurwoningen op de duurdere lokaties?

Hierbij verwijs ik naar een antwoord op een vraag van mevrouw Verbugt (Zie 83).

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (Groep-Nijpels): Mevrouw Nijpels vraagt een nadere uitleg over waarom het zo moeilijk is een scheiding aan te brengen tussen wonen en zorg bij verpleeghuizen.

In het Kabinetsstandpunt Modernisering Ouderenzorg zijn hiervoor de overwegingen gegeven. Zoals ik vorige week in het AO heb toegezegd zal ik binnen afzienbare termijn een nadere cijfermatige onderbouwing aan de Tweede Kamer doen toekomen.

Vraag van het lid **Nijpels-Hezemans** (Groep-Nijpels): Mevrouw Nijpels vraagt of het niet tijd wordt aanpasbaar bouwen verplicht te stellen voor nieuwbouw.

In mijn brief van 17/11 jl. heb ik aangekondigd een minimumpakket van eisen voor aanpasbaar bouwen in het Bouwbesluit op te nemen. Ik heb hierover inmiddels advies gevraagd bij het overlegplatform Bouwregelgeving.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Welke waarborgen kan de staatssecretaris geven dat er voldoende sociale woningbouw plaatsvindt in nieuwbouwwijken.

In de beleidsbrief is aangegeven dat ik grote waarde hecht aan het scheppen van een gedifferentieerd woningaanbod in (VINEX) uitleglokaties. Om die reden zet ik in op het realiseren van 9500 extra sociale huurwoningen per jaar op de VINEX-lokaties in de periode 1998 tot 2005. Dit als complement voor de extra herstructurering en de extra verkoop van huurwoningen in de bestaande stad.

In samenhang met de geraamde sociale woningbouw in VINEX-uitleggebieden in de bouwproductie (pijplijn) tot 1998, gebaseerd op de bouwprogramma's tot en met 1996, wordt daarmee een substantieel aandeel sociale woningen in de VINEX-nieuwbouwwijken mogelijk. Dit mede tegen de achtergrond dat er naar verwachting vanaf het programmajaar 1997 geen kwalitatieve behoefte aan sociale nieuwbouw meer resteert.

Vraag van het lid **Van den Berg** (SGP): Hoe wil de staatssecretaris omgaan met de forse huurstijgingen in de particuliere huursector.

Ik wil voorop stellen dat de huurstijging in de particuliere huursector, evenals die in de sociale huursector, in 1995 een half procent lager uitkomt dan in 1994. Op basis daarvan verwacht ik dan ook om in goed overleg met de particuliere verhuurders tot een verdere matiging van de huurontwikkeling in 1996 te kunnen komen. Bovendien ga ik ervan uit dat de invoering van het wetsvoorstel procesvereisten een matigende werking op de huurontwikkeling zal hebben. Tenslotte ben ik voornemens de wettelijke mogelijkheden te scheppen voor het introduceren van een maximale huuromstijging, die ook voor particuliere verhuurders kan gelden. Mocht de huurontwikkeling hier aanleiding toe geven dan kan ik daadwerkelijk gebruik maken van dit instrument.

Vraag van het lid **Verbugt** (VVD): Mevrouw Verbugt betreurt dat het kabinet er niet in geslaagd is de betreffende beleidsintensiveringen te verwerken in de voorliggende begroting. Hoe moeten bijvoorbeeld de intensiveringen bij de IHS worden gezien, in relatie tot de voorliggende begrotingsvoorstellen en tot de ombuigingstaakstelling van f 200 miljoen? Waar kan die worden

gevonden? Graag zouden zij hierover enige duidelijkheid van de regering krijgen.

De gedachtenvorming over een wijziging van de IHS vereiste, vanwege de benodigde zorgvuldigheid i.v.m. de ingrijpendheid van de voorstellen, de nodige tijd. Helaas konden daardoor de voorstellen niet meer worden meegenomen in de begroting 1996. In de beleidsbrief over de IHS wordt de omvang van de intensiveringen aangegeven, evenals de taakstelling die voortvloeit uit het regeerakkoord. Voor beide worden voorstellen ter dekking gedaan. Aan de ombuigingstaakstelling wordt volledig voldaan. In pagagraaf 15 van genoemde brief worden de volgende voorstellen gedaan:

de opbrengst van de prestatieafspraken, het aanscherpen van de vermogenstoets, het actualiseren van de ramingen i.v.m. de verwachte lagere gemiddelde huurstijging, het actualiseren van de ramingen i.v.m. wijzigingen in de sociale zekerheid, de vrijval van gelden vanwege de verwachte voortzetting van een positieve inkomensontwikkeling van huurders van 65 jaar en ouder in het IHS-bestand en de gelden gereserveerd voor de normhuurcompensatie.

Vraag van het lid **Verbugt** (VVD): Kan de staatssecretaris, zo vroeg mevrouw Verbugt, aan de hand van enkele rekenvoorbeelden aangeven in hoeverre zijn beleidsvoorstellen inzake de aanpassing van het huurbeleid en de IHS, samen met de instrumenten die er al zijn, de nieuwbouw in de VINEX-lokaties bereikbaar houden voor de laagste inkomens.

In de analyse naar aanpassing van het instrument van de individuele huursubsidie is rekening gehouden met de beschikbaarheid van woningen in relatie tot de huurprijs. Op grond hiervan zijn de grenzen bepaald tot welk huurniveau huishoudens in aanmerking komen voor IHS. Het kabinet heeft voorgesteld ± zo blijkt uit mijn plannen die ik afgelopen vrijdag heb gepresenteerd ± om deze huurgrenzen te stellen of f 710 (1- en 2-persoonshuishoudens), f 764 (3- en 4-persoonshuishoudens) en f 819 (voor grotere huishoudens). Het prijspeil is hier 1995. Uit het

Nationaal Programma komt naar voren dat de corporaties zich, rekening houdend met de beschikbare BWS-middelen, zullen inspannen om de aanvangshuur in VINEX-lokaties f 700,- te laten zijn. Deze aanvangshuur valt onder deze huurgrenzen en de woningen zijn dus bereikbaar voor de doelgroep van beleid. Concreet is het zo dat een huishouden op minimum-niveau in een huurwoning van f 700,- in de door mij voorgestelde systematiek een netto huur heeft van circa f 351,- (een vooruitgang ten opzichte van de huidige systematiek van circa f 34,-). Heeft dit huishouden een inkomen dat jaarlijks in belastbare termen f 5.000 hoger ligt dan het minimum-niveau is de netto huur voor alleenstaanden circa f 548,- (een vooruitgang ten opzichte van de huidige systematiek van circa f 77,-) en voor meerpersoonshuishoudens circa f 487,- (een vooruitgang ten opzichte van de huidige systematiek van circa f 27,-). Deze bedragen zijn exclusief een eventuele kindertoeslag. Een huishouden op minimum-niveau met meer dan 4 personen zal in een woning van f 800,- een netto huur kennen van circa f 371,- (een vooruitgang ten opzichte van de huidige systematiek van circa f 73,-). Maar ook huishoudens in huurwoningen met hogere huurprijzen in deze lokaties zullen in de door mij voorgestelde systematiek een lagere netto huur kennen.

Vraag van het lid **Verbugt** (VVD): Het nieuwe Trendrapport gaat uit van een lagere woningbehoefte in de komende jaren. Dit roept bij mevrouw Verbugt de vraag op in hoeverre deze lagere woningbehoefte ingrijpt op de voorliggende begroting. Op de rol staat het overleg met Noord-Holland over aanvullende capaciteit voor ca. 10.000 woningen. Is dit met bijdragen of is die over het weekend ineens geschrappt?

In de beleidsbrief is aangegeven dat, in het licht van de recente woningbehoefte-raming, het indicatieve nieuwbouwprogramma neerwaarts is bijgesteld en qua differentiatie is aangepast. Als gevolg daarvan is de beleidsintensivering uit het regeerakkoord met betrekking tot sociale woningbouw en aanvullende lokatiecapaciteit met ingang van 1997 geschrappt. Bij de besluitvorming en

de afweging van beleidsprioriteiten begin 1996 zal ook nader worden bezien de locatiebehoefte van Noord-Holland en het ROA.

Vraag van het lid **Assen** (CDA): Mevrouw Assen stelt dat het woonwagenbeleid in dit voorjaar onderwerp van overleg is geweest bij de commissie BIZA. Er is toen gesproken over minder stringente \pm of zelfs het staken van de \pm deconcentratie van grote woonwagenkampen. Nu is er voor gemeenten onduidelijkheid ontstaan. Wat is nu de beleidslijn? Moeten ze wel of niet deconcentreren? Op grond van welke criteria hoeft het deconcentratiebeleid niet te worden toegepast? De verwarring dient te worden weggenomen; graag een reactie van de staatssecretaris.

Noot 2 (zie blz. 2275)

BIJVOEGSEL

Schriftelijke antwoorden van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, op vragen, gesteld in de eerste termijn van de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de sociale zekerheidswetten in verband met de nadere vaststelling van een stelsel van administratieve sancties, alsook tot wijziging van de daarin vervatte regels tot terugvordering van ten onrechte betaalde uitkeringen en de invordering daarvan (wet boeten, maatregelen en terug- en invordering sociale zekerheid) (23 909)

Vraag van het lid **Rosenmöller** (GroenLinks): Waarom geen schorsende werking aan beroep tegen boete?

De keuze om geen schorsende werking te verlenen aan het beroep tegen een boete, zodat invordering direct mogelijk is, is ingegeven door de noodzaak van een lik-op-stuk-beleid. Die noodzaak heeft naar ik aanneem geen betoog. Mijn keuze is bovendien in overeenstemming met de hoofdregel van het bestuursrecht (artikel 6:16 Algemene wet bestuursrecht), en ook met het kabinetsbeleid inzake administratieve boeten en het daaraan ten grondslag liggende advies van de Commissie voor de toetsing van wetgevingsprojecten

Aan de gemeenten is bij circulaire MG 95-13 gevraagd om bij zichzelf te rade te gaan of \pm gelet op de ervaren knelpunten met betrekking tot de huidige (regionale) woonwagencentra \pm het deconcentratiebeleid voortgezet moet worden, of dat beter naar andere oplossingsrichtingen gezocht kan worden. Ik heb nog niet alle reacties binnen. Van een groot aantal gemeenten heb ik overigens begrepen, dat zij het huidige deconcentratiebeleid willen voortzetten. Van enkele gemeenten heb ik inmiddels begrepen, dat zij voornemens zijn om een heroverweging van de deconcentratie van het woonwagencentrum in hun gemeente te bepleiten. Overigens verwijs ik naar het algemeen overleg dat met Uw Kamer is gevoerd in het voorjaar van 1995 over de evaluatie van het woonwagenbeleid.

(Commissie-Kortmann). Dat advies laat uitdrukkelijk de mogelijkheid open dat juist met het oog op een lik-op-stuk-beleid, niet voor schorsende werking wordt gekozen. Degene die meent dat een boete ten onrechte is opgelegd, heeft overigens ook altijd nog de mogelijkheid aan de administratieve rechter te vragen om schorsing van de boete.

Vraag van het lid **Rosenmöller** (GroenLinks): Is de verplichte maatregel in de WW niet in strijd met het in artikel 6 EVRM neergelegde evenredigheidsbeginsel?

De wettelijk verplichte maatregelen bij verwijtbare werkloosheid zijn

geenszins in strijd met artikel 6 EVRM en het daarin neergelegde evenredigheidsbeginsel. Volgens vaste rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep is een maatregel immers geen «criminal charge» in de zin van dat artikel, zodat artikel 6 op dit punt niet van toepassing is. Overigens staat artikel 6 er ook inhoudelijk niet aan in de weg dat de wetgever een bepaalde sanctie dwingend voorschrijft. De rechter dient de sanctie volledig op evenredigheid te kunnen toetsen als de hoogte van de sanctie in het concrete geval door het bestuur is bepaald. Maar het is anders als de wetgever reeds heeft vastgelegd welke sanctie moet worden opgelegd. Aan het oordeel van de wetgever is niet alleen het bestuur, maar ook de rechter in principe gebonden en daarin brengt het EVRM geen verandering.

Vraag van het lid **Hoogervorst** (VVD): Hoe is het gesteld met de effectiviteit van de GVI?

De GVI is begin 1994 in gebruik genomen. Alle bedrijfsverenigingen hebben een directe aansluiting op de GVI. De bedrijfsverenigingen gebruiken de GVI voornamelijk om fraude te voorkomen. Voordat het recht op en de hoogte van een uitkering wordt vastgesteld, wordt met behulp van de GVI gecontroleerd of er sprake is van een dienstverband of een andere uitkering.

In 1994 is geëxperimenteerd met de aansluiting van GSD'en op de GVI. De uitkomsten van dit experiment zijn veelbelovend, maar kunnen nog niet in exacte cijfers worden uitgedrukt. Momenteel wordt gewerkt aan het creëren van een voorziening om alle GSD'en een aansluiting op de GVI te geven. De verwachting is dat ook de GSD'en de GVI voornamelijk zullen gebruiken om fraude in vroeg stadium te voorkomen (bewaking van de toegangspoort). Concrete gegevens over de effectiviteit van de GVI zijn op dit punt nog niet beschikbaar. Wel verwacht ik op korte termijn een evaluatie van de werking van de GVI, die ook een kosten-baten analyse zal bevatten.

Vraag van het lid **Rosenmöller** (GroenLinks): De leden van de fractie van GroenLinks pleiten voor het

mogelijk maken van (vrijwillig) deeltijdontslag met recht op WW-uitkering mede met het oog op het beperken van het ontslag van oudere werknemers.

In het kader van het beleid gericht op bevordering van deeltijdarbeid is een dergelijke maatregel al uitvoerig aan de orde geweest. Daarbij ben ik tot de conclusie gekomen dat aan de inzet van WW-uitkering bij deeltijdontslag meer nadelen dan voordelen zijn verbonden.

Belangrijk nadeel zal zijn dat in het algemeen sprake zal zijn van een relatief klein aantal uren werkloosheid, terwijl daarnaast in veel gevallen de werkgever een aanvulling op de WW-uitkering verstrekt. Daarmee ontbreekt voor de betrokkenen elke financiële prikkel voor uitstroom uit de WW. Uitstroom uit de WW zal immers veelal slechts mogelijk zijn wanneer de betrokken WW-gerechtigde een andere voltijd baan aanvaardt.

Gezien de verwachte geringe uitstroom vervult de WW dan in feite de functie van een loonkosten-subsidie voor de werkgever of, zo men wil, de functie van een subsidieregeling bij reorganisaties. Tenslotte zal de handhaafbaarheid van een dergelijke regeling gering zijn. De gedeeltelijke WW-gerechtigde dient aan de normale verplichtingen te voldoen inzake de aanvaarding van passende arbeid. Zo blijkt uit de jurisprudentie dat ook ingeval van 8 uur werkloosheid, de verplichting bestaat om een beschikbare passende voltijd baan te aanvaarden.

Vraag van het lid **Noorman-den Uyl** (PvdA): Toepassing Toeslagenwet bij WW-sanctie.

Mw. Noorman stelt dat bij de voorgestelde 50%-maatregel er altijd een zodanige toeslag ingevolge de Toeslagenwet (TW) wordt toegekend, dat degene aan wie een dergelijke maatregel wordt opgelegd nimmer onder het sociaal minimum komt. Hier is evenwel sprake van een misverstand. Bij de vaststelling van het recht op toeslag alsmede van de hoogte hiervan dient, op grond van het bepaalde in artikel 5 van de TW, uitgegaan te worden van de hoogte van de ongesanctioneerde uitkering. Dit betekent dat indien een uitkeringsgerechtigde recht heeft op een uitkering ter hoogte van het voor

hem relevante sociaal minimum en de uitkering als gevolg van een opgelegde maatregel lager uitkomt, dat er geen toeslag wordt toegekend. De door mevrouw Noorman geschetste twee-loketten problematiek zal zich in de praktijk dus wel voor kunnen doen. Dit roept ± ook bij mij ± de vraag op, of het wenselijk is een suppletie op grond van de TW toe te kennen, indien de 50%-sanctie WW ertoe leidt, dat betrokkene onder het voor hem relevante sociaal minimum komt. Een aantal overwegingen hebben mij ertoe gebracht deze vraag ontkennend te beantwoorden.

In de eerste plaats is de twee-loketten problematiek niet nieuw. Ook onder het huidige sanctieregime komt het voor dat een werknemer als gevolg van een opgelegde sanctie onder het sociaal minimum zakt en een beroep moet doen op de ABW. In die zin zal er door de introductie van de 50%-sanctie WW in feite geen verandering optreden. Voorts is van belang dat de situatie waarin de uitkering alleen als gevolg van een opgelegde sanctie lager uitvalt dan het sociaal minimum, zich vooral (doch niet uitsluitend) zal voordoen voor degenen die een kortdurende WW-uitkering ontvangen en aan wie een gedeeltelijke weigering wordt opgelegd. Zou ervoor gekozen worden om een toeslag te verstrekken, dan wordt in deze gevallen het effect van de sanctie grotendeels teniet gedaan, hetgeen niet wenselijk wordt geacht.

In de tweede plaats wordt opgemerkt dat de hier aan de orde zijnde situatie ± te weten: het onder het sociaal minimum zakken als gevolg van een opgelegde maatregel ± zich niet alleen kan voordoen bij een opgelegde 50%-maatregel wegens verwijtbare werkloosheid. Deze situatie kan zich evenzeer voordoen, daar waar uit anderen hoofde een maatregel in het kader van de WW wordt opgelegd en voorts daar waar maatregelen worden opgelegd uit hoofde van het niet nakomen van verplichtingen opgenomen in andere sv-wetten. Met andere woorden, het door middel van een te verlenen toeslag willen voorkomen van een twee-loketten problematiek, zal ± uit consistentieoverwegingen ± niet kunnen worden beperkt tot personen die worden geconfronteerd met de 50%-sanctie WW. Dit zal nogal wat consequenties hebben. Enerzijds zal de TW moeten worden aangepast,

zodanig dat voortaan bij de vaststelling van de hoogte van de toeslag uitgegaan moet worden van de hoogte van de gesanctioneerde uitkering die is toegekend ingevolge de WW, ZW, WAO en AAW. Voorts zal de TW zodanig moeten worden aangepast dat de toeslag altijd aanvult tot het sociaal minimum. Door het thans bestaande systeem van gemaximeerde toeslagen kan het immers zo zijn, dat een sv-uitkeringsgerechtigde ondanks een toeslag toch onder het relevante sociaal minimum blijft en zich diensgevolge toch tot de sociale dienst zal moeten wenden. Anderzijds zal voor wat betreft de toepassing van de AOW en AWW/ANW bepaald moeten worden, dat een opgelegde boete of maatregel niet zodanig van omvang mag zijn dat betrokkenen onder het sociaal minimum zakken. Gegeven het karakter van deze regelingen (bescherming op sociaal minimum-niveau) zal dit ertoe leiden dat het moeilijker wordt om sancties op te leggen.

Vraag van het lid **Schimmel** (D66):
Waarom geen introductie boete-inspecteur?

In dit wetsvoorstel is niet gekozen voor de invoering van een boete-inspecteur. Hierdoor zal met name een betere afbakening van het zwijgrecht ontstaan, waardoor de rechtsbescherming beter wordt gewaarborgd. Ik heb al eerder aangegeven dat van een wettelijke regeling met betrekking tot de invoering van een boete-inspecteur om organisatorische redenen is afgezien. Dit zal met name voor de kleinere gemeenten een probleem kunnen zijn. In de uitvoeringspraktijk kan overigens op verschillende wijzen een functiescheiding worden gecreëerd zonder dat de aparte figuur van een boete-inspecteur wordt ingesteld. De uitvoeringsorganen zijn veelal zo georganiseerd dat degene die de overtreding constateert niet degene is die de beslissing met betrekking tot de boete-oplegging neemt. De door u gewenste afstand tussen de uitvoering en handhaving bestaat dus al vaak. Voor wat betreft de regeling van het zwijgrecht is de instelling van een boete-inspecteur niet noodzakelijk. In de toelichting op het wetsvoorstel is aangegeven dat

in zijn algemeenheid het zwijgrecht van toepassing is vanaf het moment dat het uitvoeringsorgaan een kennisgeving stuurt aan de betrokkene van het voornemen een boete op te leggen. In bepaalde situaties kan het zwijgrecht echter al in een eerdere fase van toepassing zijn. Maar ook indien voor een boete-inspecteur wordt gekozen is dat niet uitgesloten. Het zwijgrecht wordt immers niet bepaald door een formeel punt, maar door het feitelijk handelen van het uitvoeringsorgaan. Tot slot zal achteraf altijd door de rechter getoetst kunnen worden of het zwijgrecht op het juiste moment is toegepast.

Vraag van het lid **Noorman-den Uyl** (PvdA):
Mw. Noorman-den Uyl heeft verzocht om een wettelijke basis op grond waarvan burgemeester en wethouders een opgelegde maatregel kunnen herzien.

De mogelijkheid om een opgelegde maatregel in het kader van de Abw te herzien volgt uit de wettelijke formulering dat burgemeester en wethouders de bevoegdheid hebben om op grond van dringende redenen af te zien van het opleggen van een maatregel. Deze bevoegdheid bestaat niet alleen voorafgaand aan het opleggen van een maatregel maar ook gedurende de termijn waarop de maatregel van kracht is. Bij de sanctietoepassing in het kader van de Abw hebben burgemeester en wethouders voorts de wettelijke plicht om de maatregel steeds af te stemmen op de mate van verwijtbaarheid, de ernst van de gedraging en de persoonlijke omstandigheden. Naast deze wettelijke bepalingen acht ik een aanvullende bepaling inzake de herzieningsmogelijkheid overbodig.

Vraag van het lid **Schimmel** (D66):
Mw. Schimmel stelt dat de bedrijfsverenigingen er nu van uit gaan dat in de regel, wanneer de procedure voor de RDA of de Kantonrechter is gevoerd, geen sprake is van verwijtbare werkloosheid. Uit het wetsvoorstel zou blijken dat deze praktijk zal moeten veranderen en dat het resultaat veel werk en grote rechtsonzekerheid zou zijn, omdat voorschans onduidelijk zou zijn hoe de bedrijfsverenigingen de toetsing op verwijtbare werkloosheid gaan uitvoeren en tot welke resultaten zij daarbij zullen komen.

Anders dan mevrouw Schimmel meent is de praktijk ook nu al zo dat er sancties worden opgelegd wanneer de procedure voor de RDA of de Kantonrechter is gevoerd. De door haar genoemde rechtsonzekerheid is er nu al. Werknemers kunnen bij de eindiging van een dienstbetrekking nooit op voorhand de zekerheid hebben dat de wijze waarop de dienstbetrekking wordt beëindigd tot de conclusie zal leiden dat er geen sprake is van verwijtbare werkloosheid. Bij de aanpassing van de bestuurlijke preventieve toetsing van ontslag zal worden voorgesteld in de WW op te nemen, dat er geen sprake is van verwijtbare werkloosheid ter zake van een ontslag om bedrijfseconomische redenen waarvoor door de RDA een ontslagvergunning is afgegeven. Uitdrukkelijk wordt aldus aangenomen, dat bij ontslag om bedrijfseconomische redenen de werknemer geen bezwaar hoeft te maken uitsluitend en alleen met het oog op de WW-uitkering. Aldus zal in een aantal gevallen wel die zekerheid ontstaan dat de wijze van beëindiging van de dienstbetrekking tot de conclusie zal leiden dat er geen sprake is van verwijtbare werkloosheid.

Vraag van het lid **Schimmel** (D66):
Mw. Schimmel is van oordeel dat het in het algemeen moeilijker zal worden om werknemers te ontslaan, omdat verwacht mag worden dat zij zich met alle middelen zullen verzetten tegen ontslag. De toetsing van het ontslag door de RDA of de Kantonrechter zal strenger worden. De schadevergoedingen zullen veel hoger worden daar de kans groot is dat de werknemer op het bijstandsniveau zal belanden. Dit alles levert geen extra arbeidsplaatsen op maar leidt wel tot verstarring van de arbeidsmarkt.

Ik kan mevrouw Schimmel niet volgen in dit betoog. Zoals hierboven aangegeven zal in situaties van ontslag om bedrijfseconomische redenen met een ontslagvergunning van de RDA geen sprake zijn van verwijtbare werkloosheid. De betrokken werknemer hoeft zich dan ook niet te verzetten tegen het ontslag om zijn WW-uitkering veilig te stellen. Zoals zij zelf stelt mag je ervan uitgaan dat de RDA weet wat hij doet. Een dergelijke procedure is echter niet mogelijk voor ontslag

wegens een verstoorde arbeidsrelatie of disfunctioneren. De RDA is immers niet gehouden zich bij de beslissing over het ontslag uit te laten over de schuldvraag zodat, indien de ontslagvergunning wordt verleend, in die gevallen sprake kan zijn van verwijtbare werkloosheid of het door eigen toedoen geen passende arbeid behouden. Een zodanige ontslagvergunning kan vanzelfsprekend niet als bewijs van niet-verwijtbare werkloosheid, of het niet door eigen toedoen geen passende arbeid behouden, dienen. Daar staat tegenover dat het aanvechten van het ontslag in dergelijke situaties evenmin als bewijs kan dienen dat er geen sprake is van verwijtbare werkloosheid. Van de werknemer wordt enkel verlangd dat hij zich verzet tegen een ontslag zolang zijn kans op succes als overwegend positief moet worden ingeschat. Dat de toetsing van het ontslag door de RDA of de Kantonrechter strenger zal worden verwacht ik dan ook niet.

Dat de schadevergoedingen hoger zullen worden acht ik, zover dat al zal gebeuren, geen slechte ontwikkeling. Indien dat samenhangt met de kans dat de werknemer in de bijstand zal belanden is namelijk het volgende van belang. Die kans is daar omdat de werknemer zich verwijtbaar heeft gedragen jegens de werkgever, in welk geval een schadevergoeding niet voor de hand ligt, ofwel omdat de voortzetting van de dienstbetrekking van de werknemer en de werkgever viel te vergen. In dat laatste geval ligt het niet voor de hand dat lasten van de particuliere naar de publieke sector worden verschoven.

Gelet op het vorenstaande acht ik een verstarring van de arbeidsmarkt door het onderhavige wetsvoorstel niet waarschijnlijk.

Vraag van het lid **Schimmel** (D66): Uit de parlementaire stukken lijkt het alsof de werknemer zich wel op het anciënniteitsbeginsel moet beroepen wanneer de werkgever zich tot de RDA heeft gewend, maar niet wanneer de werkgever de kantonrechter verzoekt de arbeidsovereenkomst te ontbinden.

De kantonrechter is, anders dan de RDA, niet gebonden aan het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 en dus niet aan het anciënniteitsbeginsel. Voorts zijn mij

geen signalen bekend dat de kantonrechters een beroep van werknemers op het anciënniteitsbeginsel in overwegende mate zouden honoreren. De bedrijfsvereniging kan slechts een sanctie aan de werknemer opleggen wegens het zich niet beroepen op het anciënniteitsbeginsel in een ontbindingsprocedure, indien diens kans op succes met een dergelijk beroep als overwegend positief moet worden ingeschat. Dat is naar mijn oordeel niet het geval. Indien het reeds vermelde voornemen om in de WW op te nemen, dat er geen sprake is van verwijtbare werkloosheid ter zake van een ontslag om bedrijfseconomische redenen waarvoor door de RDA een ontslagvergunning is afgegeven, gerealiseerd is, zal de werknemer zich overigens ook bij de RDA niet meer op het anciënniteitsbeginsel hoeven te beroepen.

Vraag van het lid **Biesheuvel** (CDA): Verwacht de staatssecretaris niet, dat door hetgeen nu wordt voorgesteld een werknemer minder geneigd zal zijn mee te werken aan een oplossing voor een gerezen probleem, aangezien hij of zij daardoor direct of indirect mee werkt aan verwijtbare werkloosheid? Met andere woorden, wordt op deze wijze de ook door het kabinet gewenste arbeidsmobiliteit niet belemmerd?

Allereerst zij opgemerkt dat de arbeidsmobiliteit niet in de eerste plaats zijn grondslag dient te vinden in werknemers die instemmen met het eindigen van de dienstbetrekking om een gerezen probleem op te lossen. Bovendien dient een binnen de arbeidsverhouding gerezen probleem niet onmiddellijk te worden afgewenteld op de WW. Allereerst dienen naar mijn oordeel andere oplossingen te worden gezocht. Zijn die niet mogelijk, en is dus voortzetting van de arbeidsverhouding van de werknemer en de werkgever niet te vergen, dan is er geen sprake van verwijtbare werkloosheid indien de dienstbetrekking wordt beëindigd. Ik verwacht niet dat dit de gewenste arbeidsmobiliteit zal belemmeren.

Vraag van het lid **Biesheuvel** (CDA): Bij de beoordeling van de vraag of bedrijfsverenigingen niet te snel tot het oordeel zullen overgaan, dat er geen sprake is van een voldoende

mate van voorzienbaarheid om tot verwijtbare werkloosheid te concluderen, zal het College van toezicht sociale verzekeringen zich dienen te verdiepen in de casuïstiek van het geval. Is een dergelijke beoordeling wel de bedoeling?

Een van de middelen die het college van toezicht sociale verzekeringen ter beschikking staan om te oordelen over de rechtmatigheid en doelmatigheid van de uitvoering van de sociale verzekeringen is zich \pm steekproefsgewijs \pm middels een casuïstieke beoordeling van individuele gevallen op de hoogte te stellen van die uitvoering.